

Sagsnr.
2019 - 6859

Doknr.
147249

Dato
14-01-2020

Status for det videre arbejde med den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM)

Dette notat giver en status for arbejdet med videreudviklingen af den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM), herunder udvidelse af modellen med aldersgruppen 0-5 årige. Desuden gøres der kort rede for de aktiviteter, der er igangsat i relation til udbredelse og forankring af modellen i kommunerne. Endelig giver notatet et overblik over endnu ikke udmøntede midler afsat til videreudvikling af modellen.

Udvidelse af modellen med 0-5-årige

I efteråret 2018 blev der offentliggjort en ny version af SØM, hvor der som noget nyt blev udvidet med målgrupper på området for udsatte børn og unge. I forbindelse med kvalitetssikringen af den udvidede model havde der vist sig nogle særlige udfordringer knyttet til estimering af budgetøkonomiske konsekvenser af indsatser til børn i aldersgruppen 0-5 år. Udfordringerne knytter sig især til, at målgrupperne for udsatte 0-5-årige generelt er små, og at der er mangel på registerbaserede succesmål for disse målgrupper. Derfor anbefalede leverandøren (VIVE og Incentive), at modellen i første omgang kun inkluderede aldersgrupperne 6-13 år og 14-17 år. Socialstyrelsen, hvor SØM organisatorisk er forankret, valgte at følge denne faglige anbefaling.

På den baggrund nedsatte det daværende Børne- og Socialministerium ultimo 2018 en arbejdsgruppe med medarbejdere fra Socialstyrelsen og departementet med henblik på at afdække mulige løsninger i forhold til at udvide modellen med 0-5 årige. Arbejdet bestod i første omgang i en bred afdækning af mulige løsningsspor.

VIVE blev som ekstern leverandør bestilt til at undersøge og udarbejde faglige anbefalinger til, hvilke af de afdækkede løsningsspor, der reelt vurderedes at have potentiale i forhold til at udvide SØM med aldersgruppen 0-5 årige, herunder løsninger der ville kunne implementeres relativt hurtigt.

På baggrund af dette arbejde har VIVE vurderet, at det er muligt at udvide SØM med én målgruppe for udsatte børn i alderen 0-5-år:

- Børn i alderen 0-5 år med psykiske vanskeligheder

VIVE har således vurderet, at en samlet målgruppe af 0-5-årige med psykiske vanskeligheder har en tilstrækkelig stor størrelse til, at det data- og metodemæssigt er muligt at estimere troværdige budgetøkonomiske konsekvenser af indsatser til børn i målgruppen. Socialstyrelsen vil drøfte implementeringen af den anbefalede løsning med VIVE med henblik på, at der kan offentliggøres en ny version af SØM udvidet med 0-5-årige med psykiske vanskeligheder i foråret 2020.

Et opmærksomhedspunkt i denne sammenhæng er dog, at det faglige grundlag for at en målgruppe kan indgå i SØM både er:

- 1) at målgruppen skal være meningsfuld for kommuner, dvs. der skal være tale om en målgruppe, som kommunerne rent faktisk arbejder med på det sociale område. Her er det pt. uklart, i hvilken udstrækning en samlet målgruppe af 0-5-årige med psykiske vanskeligheder vil afspejle kommunernes praksis, selvom en del af afdækningsarbejdet har omfattet en dialog med udvalgte kommuner m.fl. omkring relevansen af forskellige målgrupper.
- 2) at det med eksisterende data og metodemæssigt skal være muligt at estimere troværdige budgetøkonomiske konsekvenser af indsatser til målgruppen.

Det bemærkes, at det som en central del af afdækningsarbejdet bl.a. er blevet undersøgt, i hvilken udstrækning indhentning af yderligere registerdata kan løse (en del) af udfordringerne. Her er den sammenfattende vurdering, at det umiddelbart ikke er muligt at udvide modellen med øvrige målgrupper blandt 0-5-årige på grundlag af eksisterende registerdata. Det forventes, at indsamlingen af yderligere og/eller nye registerdata eller andre data kun delvist vil kunne bidrage til at løse de problemer, der generelt knytter sig til definitioner af målgrupper og succesmål samt estimering af budgetøkonomiske konsekvenser af indsatser til børn i aldersgruppen 0-5 år.

Udfordringerne med at inkludere aldersgruppen 0-5 årige i SØM og afdækningsarbejdet, herunder VIVE's anbefaling, er uddybet nærmere i bilag 1.

Som led i det løbende arbejde med videreudviklingen af SØM, jf. satspuljeaftalerne for 2017 og 2018, vil der fortsat indgå overvejelser om at inkludere andre målgrupper af 0-5-årige i modellen, herunder i lyset af nye datamæssige muligheder. Desuden skal den nedsatte arbejdsgruppe undersøge mulighederne for at udvikle modellen, så den kan regne på langsigtede budgetøkonomiske konsekvenser og på konsekvenser for familier som helhed, jf. aftale om udmøntning af børnerammen under satspuljeaftalen for 2017. Der vil blive gjort status for arbejdet medio 2020.

Aktiviteter i relation til udbredelse af modellen mv.

Som led i satspuljeaftalerne for 2017 og 2018 er der afsat midler til udbredelse og formidling af SØM, herunder:

- SØM-uddannelse for brugere 2018-2020 (varetages af Incentive og VIVE)
- Rådgivningsforløb til kommuner 2019-2021 (varetages af Rambøll)
- Rådgivning og undervisning i SØM for kommunerne i Socialstyrelsens projekter, herunder projekter i udviklings- og investeringsprogrammerne (varetages af Socialstyrelsen)
- Etablering af erfaringsdatabase for brugere af modellen (offentliggjort medio november 2019)
- SØM-brugerkonference (afholdt første gang oktober 2019)
- Formidling af SØM, herunder præsentationer, nyhedsbrevet, hjemmesiden, FAQ m.m.

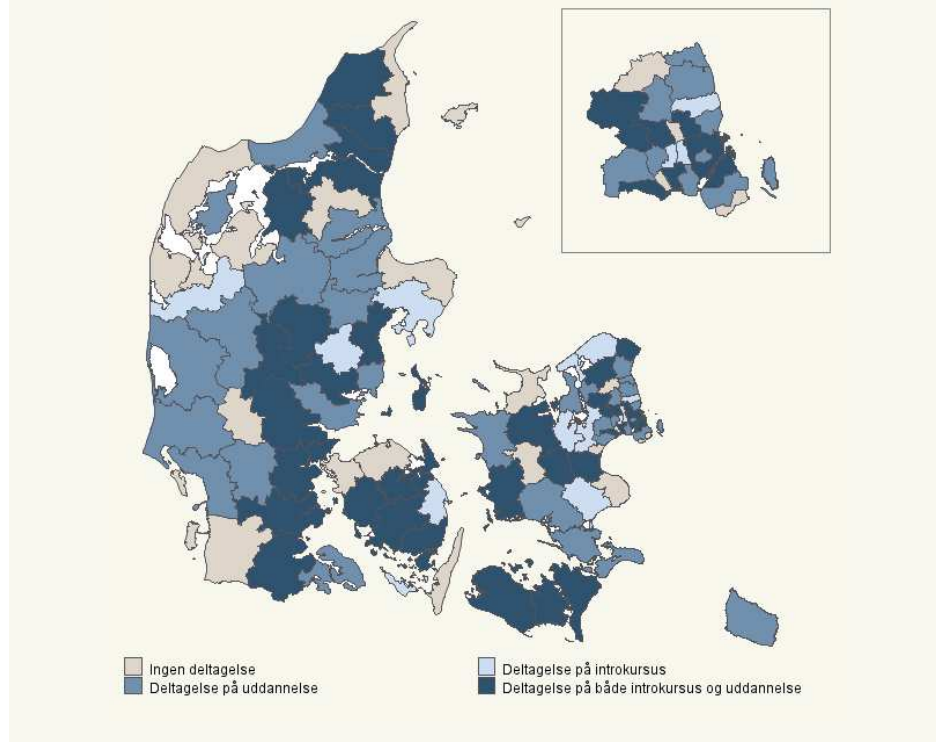
Herudover udarbejder Socialstyrelsen løbende eksempelberegninger for konkrete sociale indsatser.

For så vidt angår uddannelsen i SØM er seneste status, at 76 kommuner har haft en eller flere medarbejdere på SØM-uddannelsen eller til introkursus i Socialstyrelsen jf. figur 1.

Figur 1

76 kommuner har modtaget introkursus eller uddannelse i SØM, november 2019

Anm: Incentive og VIVE afholder for Socialstyrelsen uddannelse i SØM. Kurserne afholdes flere steder i landet.

Uddannelsen i SØM består af en generel brugeruddannelse og en superbrugeruddannelse. Den generelle brugeruddannelse består af to kursusdage med omkring fem ugers mellemrum, hvor deltagerne har mulighed for at arbejde med SØM lokalt i egen organisation mellem de to kursusdage. Målgruppen for kurserne er ledere, økonomimedarbejdere samt socialfaglige medarbejdere.

Superbrugeruddannelsen består af online webinarer og retter sig primært mod SØM-brugere, som ønsker at dykke mere ned i SØM, eksempelvis så vedkommende kan undervise kolleger fra egen organisation i at bruge SØM. Det første webinar blev afholdt i august med 17 deltagere. Webinarer afholdes løbende med ca. 2 måneders mellemrum. Hvert webinar behandler et særskilt tema. Brugere melder sig til hver webinar særskilt, således at man kan deltage i præcis de webinarer, man har behov for. Superbrugeruddannelsen løber indtil ultimo 2021.

Resterende midler til videreudvikling af modellen

Som led i satspuljeaftalerne for 2017 og 2018 er der i 2020 og 2021 afsat henholdsvis 5,3 mio. kr. og 3 mio. kr. til videreudvikling, formidling og drift af modellen. Disse midler skal bruges til ovenstående aktiviteter vedrørende udbredelse og formidling, samt til at udvide SØM med nye målgrupper af udsatte voksne, voksne med handicap og udsatte børn og unge, til at opdatere vidensdatabasen med viden om effekter af sociale indsatser, budgetøkonomiske konsekvenser og priser samt til at drifte SØM.

Bilag 1. Uddybning af afdækningsarbejdet

De særlige udfordringer, der knytter sig til estimering af budgetøkonomiske konsekvenser for de 0-5-årige, vedrører to grundlæggende problemstillinger.

- Målgrupperne af udsatte 0-5-årige er generelt små sammenlignet med ældre aldersgrupper, hvilket gør det svært at få tilstrækkelig statistisk styrke til at opnå troværdige estimater af de budgetøkonomiske konsekvenser af indsatser til målgruppen.
- Der er en generel mangel på registerbaserede udfalds-/succesmaal for aldersgruppen af 0-5-årige sammenlignet med ældre aldersgrupper. SØM er baseret på udregninger af ændringer i udfald fra et tidspunkt til det næste. Det er nødvendigt med mindst tre observationer for hvert individ. Dette stiller store krav til tidshorisont og kvalitet af datakilder.

Disse krav udgør en væsentlig udfordring for gruppen af udsatte børn, der fx ikke er startet i skole endnu, da der for denne gruppe i særdeleshed er mangel på relevante registerdata, der indeholder brugbare udfaldsmål.

Det er således en forudsætning for, at målgrupper i aldersgruppen 0-5-årige kan inkluderes i SØM, at begge udfordringer bliver løst. Samtidig er det afgørende, at en målgruppe i SØM er meningsfuld for kommunerne, dvs. der skal være tale om en målgruppe, som kommunerne rent faktisk arbejder med.

Afdækningsarbejdet resulterede i første omgang i et bruttokatalog omfattende syv mulige løsningsspor:

1. *Målgruppестørrelsen udvides ved at se målgruppen over flere år. Fx 0-5-årige anbragt i plejefamilie i perioden 2000-2005 frem for at afgrænse målgruppen til et enkelt år (2005).*
2. *Den samlede målgruppe af 0-5-årige inddeles i andre undermålgrupper end dem, der er anvendt i SØM for de 6-17-årige.*
3. *Metoden til afgrænsning af målgrupper ændres i forhold til de 6-17-årige, så målgrupper af 0-5-årige i stedet for identificeres ud fra udvalgte risikofaktorer, fx børn født af mødre med misbrugsproblemer, hvor børnene opdeles i succes- og ikke-succes baseret på fx fødselsvægt.*
4. *Der anvendes andre succesmaal end for de 6-17-årige. Fx baseret på sundhedsrelaterede data ("følger barnet børneundersøgelserne" mv.).*
5. *Succesmalet identificeres senere i barnets liv. For eksempel kan der benyttes nationale tests i indskolingen til at inddele målgrupperne i grupper med succes og ikke-succes, hvorefter personerne i de to grupper følges tilbage i tid.*

6. *Metoden til estimering af konsekvenser for 0-5-årige ændres, så der anvendes data for ét tidspunkt, hvor der i den nuværende model anvendes data for to tidspunkter. Målgruppen inddeles således i succes- og ikke-succesgruppe, efter en proxy for trivsel, fx fødselsvægt, sprogttest eller lign.*
7. *Der anvendes andre typer af data, enten øvrige registerdata eller surveydata, til at inddele målgrupperne i succes- og ikke-succesgrupper.*

VIVE har efterfølgende undersøgt sporene nærmere og givet som faglig anbefaling, at der kun arbejdes videre med løsningsspor 2. Samlet vurderer VIVE således – ud fra en statistisk betragtning – at der fagligt kan inkluderes en samlet målgruppe af børn i alderen 0-5 år med psykiske vanskeligheder. Denne målgruppe defineres som en aggregeret gruppe ud fra de fem målgrupper for børn med psykiske vanskeligheder, der benyttes i SØM for børn over 5 år. VIVE har i deres anbefaling lagt vægt på, at den grundlæggende struktur i SØM bibeholdes, hvilket vil være tilfældet med den anbefalede løsning.

Anvendelsen af målgruppen i SØM vil dog have nogle begrænsninger:

- Der er tale om en meget bred målgruppe, og derved vil den indeholde børn med mange forskellige typer af problemstillinger. Konsekvenserne kan ikke nødvendigvis forventes at være de samme for fx børn med angst og børn med psykiatriske indlæggelser. Ved sammenlægning af de fem målgrupper for børn med psykiske vanskeligheder vil de estimerede budgetøkonomiske konsekvenser være gennemsnitsbetragtninger bredt for målgruppen.
- Der er konsekvenser, der ikke kan medregnes i SØM, fordi dækkende data ikke findes, fx for sundhedspleje og for støtte i dagtilbud.
- Målgruppen flugter kun delvist med den målgruppe, der kan være relevant for kommunernes arbejde på området. Kommunerne baserer typisk deres vurdering af, om et givent barn er i målgruppen for en social indsats, på andre kriterier end diagnoser, fx forældrebaggrund, indberetninger fra daginstitutioner, sundhedsplejersker m.fl. Problemstillingen om, hvorvidt målgruppen matcher de målgrupper, kommunerne arbejder med, er også relevant for nogle af de målgrupper, der allerede eksisterer i SØM, men må vurderes at have større betydning for de 0-5-årige. Det skyldes, at der forventeligt vil gå noget tid, inden et lille barns problemer registreres og/eller resulterer i en egentlig diagnose.

Ovennævnte begrænsning gælder også for de nuværende målgrupper i SØM, men de må forventes at være af større betydning for denne samlede målgruppe af børn med psykiske vanskeligheder end for de nuværende målgrupper.

Det indgår således også i VIVE's anbefaling, at begrænsningerne ved målgruppen klart formidles. Der henvises i øvrigt til vedlagte VIVE-rapport for en faglig gennemgang og nærmere vurdering af potentialet i hvert af løsningssporene.